

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

**кафедра вогневої та тактико-спеціальної підготовки
факультету охорони та захисту державного кордону**

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВОК 07.1 «ОРГАНІЗАЦІЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ»
ОПП «Національна безпека»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону

Спеціальність: 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення та видами діяльності)

Кваліфікація: Магістр національної безпеки (сфера прикордонної діяльності)

Професійна кваліфікація: офіцер оперативно-тактичного рівня Державної прикордонної служби України

ВСТУПНІ РЕКВІЗИТИ

Статус дисципліни: Навчальна дисципліна вибіркового компонента.

Тривалість курсу: 3 кредити (90 годин).

Мова викладання: українська.

Мета курсу: підготовка висококваліфікованих офіцерів Державної прикордонної служби України, спроможних організувати і методично правильно планувати та проводити заняття з вогневої підготовки (бойових стрільб) з озброєння та військової техніки прикордонних підрозділів, організувати облік, збереження, видачу стрілецької зброї, засобів індивідуального захисту і активної оборони та боєприпасів, організовувати якісне обслуговування і підготовку до бойового застосування комплексів озброєння бойових машин.

Завдання навчальної дисципліни – розвивати у слухачів професійні уміння і навички необхідних для виконання завдань в різних умовах обстановки;

- формування у слухачів професійних (правових) знань та вмінь у сфері професійної безпеки осіб та об'єктів, які знаходяться під охороною;
- формування у слухачів високих моральних і професійних якостей;
- виховання дисциплінованості, упевненості у своїх силах, а також здатності долати тривалі фізичні і морально-психологічні навантаження, формування готовності до дій зі зброєю у різних ситуаціях оперативно-службової діяльності і правомірного припинення протиправних дій у складі підрозділу, групи/мікрогрупи та самостійно.

Анотація курсу:

В межах курсу дисципліна визначає зміст майбутньої діяльності командира (начальника) при плануванні, організації і проведенні занять з вогневої підготовки (бойових стрільб), в системі професійної підготовки, організації експлуатації стрілецької зброї. Вона є взаємопов'язаною з іншими дисциплінами для підготовки слухачів оперативно-тактичного рівня.

Пререквізити курсу: Базові знання вогневої підготовки.

Старший викладач: полковник ГОРПИНИЧ Петро Ананійович.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у слухачів наступних **компетентностей**:

А) Загальні компетентності:

ЗК-08 Здатність до оновлення та інтеграції знань з різних галузей, до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

Б) Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

ФК 12. Здатність до організації підготовки особового складу для виконання завдань за призначенням.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення слухачами наступних **програмних результатів навчання**:

ПРН 13. Здійснювати викладацьку діяльність у системі оперативної підготовки, підготовки резервів та підвищення кваліфікації фахівців у сфері прикордонної діяльності, ґрунтуючись на сучасних положеннях теорії і методики навчання.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1: «Норми утримання та ешелонування зброї та боєприпасів в органах ДПСУ»

Тема 2: «Засоби посилення прикордонних підрозділів»

Протитанкові та протиповітряні засоби.

Крупнокаліберні кулемети та міномети.

Тема 3. «Техніка стрільби»

Техніка стрільби з пістолета під час виконання оперативно-службових завдань з охорони Державного кордону.

Тема 4. «Озброєння танків, бойових машин армій іноземних держав»

Сучасний стан стрілецької зброї та гранатометів в Україні та державах, які межують з Україною.

Перспективи розвитку стрілецької зброї та гранатометів, а також тенденції та перспективи розвитку озброєння танків бойових машин армій іноземних держав.

Боєприпаси, які застосовуються в танках та бойових машинах.

Тема 5. «Використання озброєння при виконанні оперативно-службових завдань з охорони державного кордону»

Існуючі етапи підготовки персоналу ДПСУ з вогневої підготовки.

Організація та проведення занять з вогневої підготовки у тирі академії.

Організація та проведення занять базового етапу підготовки з автомата Калашникова АК 74 та пістолета Макарова (ПМ) на військовому стрільбищі.

Організація та проведення занять службово-прикладного етапу підготовки з автомата Калашникова АК 74 та пістолета Макарова (ПМ) на військовому стрільбищі.

Тема 6: «Озброєння бойових машин»

Підготовка озброєння баштово-кулеметної установки до стрільби

Підготовка озброєння до стрільби. Неповне розбирання та збирання, чищення та змащування .

Установка та зняття кулеметів КПВТ, ПКТ з баштово-кулеметної установки.

Порядок вивірки кулеметів баштово-кулеметної установки.

Порядок заряджання кулеметів та здійснення стрільби.

Запланована кількість аудиторного навантаження – 10 годин

№ модуля	№ теми	Найменування тем	Кількість годин	Номери, вид занять та кількість годин										Місяці	Номери тем, занять та кількість годин	Кількість годин		
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10					
1	1	Норми утримання та ешелонування зброї та боєприпасів в органах ДПСУ	2	Л2											04	Т 1/1 л.-2 год Т 2/1 л.- 2 год	4	
	2	Засоби посилення прикордонних підрозділів	2	Л2											10	Т 3/1 пр.-2 год Т 3/1 пр.-2 год ЗБО-2 год	6	
	3	Техніка стрільби	4	Пр 2	Пр 2													
	4	Озброєння танків, бойових машин армій іноземних держав																
	5	Використання озброєння при виконанні оперативно-службових завдань з охорони ДК																
	6	Озброєння бойових машин																
		Залік	2															
		Всього	10															10
	Разом за дисципліну	10															10	

Умовні скорочення: Залік – Зал, практичні заняття - Пр

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
ДРУГИЙ СЕМЕСТР					
1			2 (18)	НОРМИ УТРИМАННЯ ТА ЕШЕЛОНУВАННЯ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ В ОРГАНАХ ДПСУ	
	1	лекція	2	<p>Норми постачання та норми утримання боєприпасів у ДПСУ</p> <p>1. Норми постачання ракетно-артилерійського озброєння, військово-технічного майна стрільбищного обладнання, засобів індивідуального захисту та активної оборони у ДПСУ.</p> <p>2. Норми утримання боєприпасів у ДПСУ.</p> <p>3. Склад та ешелонування боєприпасів у підрозділах охорони Державного кордону.</p>	1.3, с. 1-16 1.7, с. 1-26
		Сам. робота	6	<p style="text-align: center;">Основні положення з організації експлуатації стрілецької зброї у відділах охорони Державного кордону</p> <p>1. Контроль за організацією експлуатації стрілецької та особистої зброї, боєприпасів і засобів активної оборони у відділах ДПСУ.</p> <p>2. Організація обліку, зберігання стрілецької та особистої зброї, боєприпасів і засобів активної оборони у відділах ДПСУ.</p> <p>3. Порядок видачі стрілецької зброї у відділах ДПСУ</p>	1.6, с. 1-10
		Сам. робота	6	<p style="text-align: center;">Порядок зберігання, видачі особистої зброї та боєприпасів у відділах охорони Державного кордону</p> <p>1. Порядок зберігання, обліку особистої зброї у відділах ДПСУ.</p> <p>2. Порядок видачі особистої зброї в службове користування персоналу відділу.</p>	1.6, с. 10-12

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
				3. Особливості зберігання, обліку та видачі пристроїв для відстрілу патронів з гумовою кулею.	
		Сам. робота	6	<p align="center">Форми облікових документів</p> 1. Порядок складання, оформлення і ведення облікових документів. 2. Порядок списання з обліку боєприпасів, витрачених на навчальну практику та під час несення служби. 3. Порядок зберігання, обліку особистої зброї і її видачі в службове користування персоналу штабу та підрозділів управління органу.	1.8, с. 23-25; 26-34; 70-76
2			2 (6)	ЗАСОБИПОСИЛЕННЯПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ	
	1	лекція	2	<p align="center">Протитанкові та протиповітряні засоби</p> 1. Призначення, основні тактико-технічні характеристики, загальна будова та застосування ПТРК 9К111. 2. Призначення, основні тактико-технічні характеристики, загальна будова та застосування ПЗРК 9К38.	3.13, с.3-43 3.14, 3-36 3.15, с.3-43
		Самостійна робота	6	<p align="center">Вогневі можливості засобів посилення прикордонних підрозділів</p> 1. Вогневі можливості ПТРК. 2. Вогневі можливості ПЗРК.	
4			(10)	ОЗБРОЄННЯ ТАНКІВ, БОЙОВИХ МАШИН АРМІЙ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ	
	1	Сам. робота	4	<p align="center">Стан сучасного озброєння танків, бойових машин армій іноземних держав</p> 1. Озброєння танків, бойових машин армій іноземних держав. 2. Сучасні боєприпасів для озброєння танків та бойових машин. 3. Тенденції та перспективи розвитку сучасного озброєння танків, бойових машин	3.9, с 5-20 3.11, с 45-70 3.12

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
	2	Індивідуальна робота	6	Вогневі можливості озброєння танків, бойових машин армій іноземних держав	3.9, с 5-20 3.11, с 45-70 3.12
ВСЬОГО за II семестр 4 (34)					
III СЕМЕСТР					
5			34	ВИКОРИСТАННЯ ОЗБРОЄННЯ ПРИ ВИКОНАНІ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ	
	1	Індивідуальна робота	6	Робота командира підрозділу з підготовки стрілецької зброї та гранатометів до стрільби 1. Порядок перевірки бою та приведення до нормального бою автомата Калашникова АК-74. 2. Порядок перевірки бою та приведення до нормального бою ручного кулемета Калашникова РПК-74.	
	2	Індивідуальна робота	6	Робота командира підрозділу з підготовки стрілецької зброї та гранатометів до стрільби 1. Порядок вивірки оптичного прицілу до снайперської гвинтівки Драгунова ПСО-1 2. Порядок вивірки оптичного прицілу до ручного протитанкового гранатомета ПГО-1	
	3	Індивідуальна робота	2	Робота командира підрозділу з підготовки стрілецької зброї та гранатометів до стрільби 1. Порядок вивірки оптичного прицілу до автоматичного гранатомета на станку ПАГ-17	
	4	Індивідуаль-	4	Використання озброєння при організації та проведенні занять з вогневої	1.1,с.9-16

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
		на робота		підготовки на військовому стрільбищі 1. Загальні положення. 2. Організація та проведення кидання ручних гранат. 3. Організація та проведення занять з класифікації цілей.	
	5	Індивідуальна робота	6	Обов'язки осіб, які організують та обслуговують стрільбу 1. Обов'язки старшого керівника стрільби. 2. Обов'язки керівника стрільби на ділянці. 3. Заходи безпеки під час проведення стрільб.	1.1, с. 21-31
	6	Індивідуальна робота	4	Етапи підготовки персоналу ДПСУ з вогневої підготовки 1. Етапність підготовки. 2. Оцінка вогневої підготовки.	
	7	Індивідуальна робота	6	Використання озброєння при організації та проведенні занять з вогневої підготовки на військовому стрільбищі 4. Загальні положення. 5. Організація та проведення кидання ручних гранат. 6. Організація та проведення занять з класифікації цілей.	1.1,с.9-16
6			(12)	ОЗБРОЄННЯ БОЙОВИХ МАШИН	
	1	Сам. робота	6	Підготовка озброєння баштово-кулеметної установки до стрільби 1. Підготовка озброєння до стрільби. Неповне розбирання та збирання, чищення та змащування . 2. Установка та зняття кулеметів КПВТ, ПКТ з баштово-кулеметної установки.	№ 2.7. с.130-148 № 2.8. с.106-108
	2	Сам. робота	6	Підготовка озброєння баштово-кулеметної установки до стрільби 1. Порядок вивірки кулеметів баштово-кулеметної установки. 2. Порядок заряджання кулеметів та здійснення стрільби.	№ 2.7. с.130-148 № 2.8. с.106-108
3			4	ТЕХНІКА СТРІЛЬБИ	
	1	практичне	2	Техніка зміни магазину	1.1, с. 32-33 2.8, с. 14-26

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
				1. Вихоплювання пістолета і прийняття положення для стрільби з положення стоячи. 2. Зміна магазину. 3. Зміна магазину зі стрільбою.	
	2	практичне	2	Техніка стрільби у русі 1. Прицілювання при русі у різних напрямках. 2. Ураження мішеней при русі по колу. 3. Стрільба в русі по фронту.	1.1, с.36-37
		залік	2		
ВСЬОГО за III семестр 6*46					
Усього	за рік	10*40(40)			

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми (методи) навчання: практичні заняття (з використанням елементів практичної роботи), самостійна робота, виконання індивідуальних завдань.

Форми оцінювання результатів навчання: усне опитування та доповіді на групових заняттях, тестування (перше питання білету на заліку), захист практичних індивідуальних робіт. Вид семестрового контролю: залік.

Результати навчання	Зміст результатів навчання	Метод формування	Методи контролю досягнення
<p>ПРН-13 Здійснювати викладацьку діяльність у системі оперативної підготовки, підготовки резервів та підвищення кваліфікації фахівців у сфері прикордонної діяльності, ґрунтуючись на сучасних положеннях теорії і методики навчання.</p> <p>Програмний результат спрямований на набуття таких компетентностей: ЗК 8, ФК 12</p>	<p>Знання:</p> <p>знати сутність, зміст, принципи та завдання керівних документів за напрямком діяльності;</p> <p>знати завдання підрозділів професійної підготовки персоналу;</p> <p>існуючі норми постачання ракетно-артилерійського озброєння, військово-технічного майна та стрільбищного обладнання, засобів індивідуального захисту та активної оборони;</p> <p>існуючі норми утримання боєприпасів у підрозділах охорони державного кордону;</p> <p>знати порядок та строки підготовки (подання) звітних документів за результатами оперативно-службової діяльності;</p> <p>Розуміння:</p> <p>розуміти вимоги керівних документів; організувати та методично правильно організувати та проводити заняття з вогневої підготовки з персоналом підрозділів охорони Державного кордону; ефективно використовувати навчально-тренувальні засоби під час навчання;</p> <p>самостійно вивчати нові зразки озброєння, приладів</p>	<p>Під час вивчення першої теми здобувачі вищої освіти вивчають контроль за організацією експлуатації стрілецької та особистої зброї, боєприпасів і засобів активної оборони у відділах ДПСУ. Вивчають Організація обліку, зберігання стрілецької та особистої зброї, боєприпасів і засобів активної оборони у відділах ДПСУ. Вивчають порядок видачі стрілецької зброї у відділах ДПСУ.</p> <p>Вивчення матеріалу здійснюється самостійно з використанням консультації викладача.</p> <p>Вивчають порядок складання, оформлення і ведення облікових документів.</p> <p>Вивчають Порядок списання з обліку боєприпасів, витрачених на навчальну практику та під час несення служби.</p> <p>Вивчають Порядок зберігання, обліку особистої зброї і її видачі в службове користування персоналу штабу та підрозділів управління органу.</p> <p>Під час вивчення другої теми слухачі вивчають теоретичні питання щодо призначення, основні тактико-технічні характеристики, загальна будова та застосування ПТРК 9К111. Призначення, основні тактико-технічні характеристики, загальна будова та застосування ПЗРК 9К38. На самостійній роботі послідовно слухачі вивчають вогневі можливості ПТРК а також вогневі можливості ПЗРК.</p> <p>Під час вивчення третьої теми слухачі на практичному занятті вивчають вихоплювання пістолета і прийняття положення для стрільби з положення стоячи. Зміна магазину зі стрільбою. Прийняття положення для стрільби з положення стоячи та з коліна із укриття. Виконання вправ стрільб із укриття.</p> <p>Техніка переміщення. Виконання вправ стрільб у русі.</p>	<p>Контроль досягнення ПРН 1 здійснюється за результатами написання конспектів з тем №1-6, виконання практичних вправ та результатами складання заліку.</p>

	<p>прицілювання та спостереження, способи бойового застосування; здійснювати нарахування боєкомплекту для підрозділів органу охорони Державного кордону;</p>	<p>Під час вивчення четвертої теми слухачі під час самостійної підготовки вивчають Озброєння танків, бойових машин армій іноземних держав. Сучасні боеприпаси для озброєння танків та бойових машин. Тенденції та перспективи розвитку сучасного озброєння танків, бойових машин, а також вогневі можливості озброєння танків, бойових машин армій іноземних держав.</p> <p>Під час вивчення п'ятої теми слухачі вивчають самостійно використання озброєння при організації та проведенні занять з вогневої підготовки на військовому стрільбищі. Організація та проведення занять з кидання ручних гранат. Організація та проведення занять з класифікації цілей.</p> <p>Під час вивчення шостої теми слухачі в часи самостійної роботи вивчають Підготовка озброєння баштово-кулеметної установки до стрільби. Підготовка озброєння до стрільби. Неповне розбирання та збирання, чищення та змащування .Установка та зняття кулеметів КПВТ, ПКТ з баштово-кулеметної установки.</p>	
--	--	--	--

Оцінювання знань, вмінь та навичок слухачів здійснюється за методикою, визначеною «**Положенням** про систему поточного і підсумкового оцінювання результатів навчання курсантів (слухачів, студентів) Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

ПОЛІТИКА КУРСУ

Курс передбачає аудиторні заняття, індивідуальну роботу, а також самостійне вивчення матеріалу з використанням консультації викладача.

Відвідування занять у зборовий період є обов'язковим. Всі заняття оцінюються за результатами виконання завдань. Через поважні причини (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. Заняття, які слухач пропустив без поважних причин, відпрацьовуються за погодженням з викладачем.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Нормативно-правові акти

- 1.1. Курс стрільб. Наказ МВС № 367 від 10 травня 2016 року.
- 1.2. Положення зі служби польових навчальних центрів та військових стрільбищ ДПСУ. Видавництво НАДПСУ. 2004 р.
- 1.3. Наказ Голови Держкомітету «Про затвердження та введення в дію норм постачання ракетно-артилерійського озброєння, військово-технічного майна, стрільбищного обладнання, засобів індивідуального захисту і активної оборони та норм утримання боєприпасів ДПС України на мирний та воєнний час» № 2 т від 28. 01.2010 року.
- 1.4. «Інструкція про застосування зброї, бойової техніки, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів Державної прикордонної служби України, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу під час охорони Державного кордону та виключної (морської) економічної зони України» наказ адміністрації Державної прикордонної служби України № 200 від 21.10. 2003 року.
- 1.5 Положення з організації охорони Державного кордону ДПСУ.
- 1.6. Тимчасова інструкція про організацію обліку, зберігання і видачі стрілецької та особистої зброї, боєприпасів і засобів активної оборони у відділах Державної прикордонної служби. Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України № 421 від 31.05.2006 року.
- 1.7. Наказ Командувача Прикордонних військ України «Про річні норми витрачання боєприпасів на бойову підготовку Прикордонних військ України» № 0115 від 15.09.2000 року.
- 1.8. «Інструкція про організацію обліку, зберігання і видачу стрілецької зброї, боєприпасів та засобів активної оборони в органах Державної прикордонної служби України» наказ Голови ДПСУ № 925ДСК від 10.12. 2004 року.
- 1.9. Табель належності ракетно-артилерійського озброєння (пояснення по складанню).

2. Базова

- 2.1. Методика вогневої підготовки прикордонних підрозділів. Видавництво НАПВУ 2002 р., с. 219
- 2.2. Альбом «Вогнева підготовка». Видавництво НАДПСУ. 2004 р.
- 2.3. Навчальна програма. Безпека та виживання правоохоронця. Україна, 2004 рік.
- 2.4. Навчально-методичний збірник. Спеціальні засоби.
- 2.5. Навчальний посібник. «Особиста безпека та застосування сили: алгоритм надання першої медичної допомоги».
- 2.6. Руководство по 5,45-мм автомата Калашникова (АК74) и 5, 45-мм ручному пулемету Калашникова (РПК74).- М.: Воениздат, 1984. - 216 с.
- 2.7. Наставление по стрелковому делу. Ручной противотанковый гранатомет (РПГ-7 и РПГ-7Д).- М.: Воениздат, 1972. - 166 с.
- 2.8. Наставление по стрелковому делу. 7,62-мм снайперская винтовка Драгунова СВД.- М.: Воениздат. 1984. - 208 с.
- 2.9. Наставление по стрелковому делу. 9-мм пистолет Макарова (ПМ).- М.: Воениздат, 1984. - 92 с.
- 2.10. Наставление по стрелковому делу. Ручные гранаты. - М.: Воениздат. 1985.
- 2.11. Руководство по 40-мм подствольному гранатомету ГП-25. - М.: Воениздат. 1983.
- 2.12. Руководство по 7.62-мм пулемету Калашникова ПК, ПКМ, ПКС, ПКМС, ПКТ.- М.: Воениздат, 1979. - 256 с.
- 2.13. Руководство по 30-мм автоматическому гранатомету на станке (АГС-17).- М.: Воениздат, 1984. - 192 с.
- 2.14. Методика огневой підготовки мотострелкових подразделений. - М.: Воениздат. 1978. - 231 с.
- 2.15. Наставление по стрелковому делу. Основы стрельбы из стрелкового оружия. - М.: Воениздат, 1970. - 176 с.

3. Допоміжна

- 3.1. Огневая підготовка мотострелковых подразделений. - М.: Воениздат, 1988. - 237 с.
- 3.2. Основы ученого процесса высшего военного ученого заведения. Л.: ВАА, 1977. - 13 с.
- 3.3. Обучение стрельбе из трелкового оружия и оружия боевых машин пехоты на учебно-тренировочных средствах. М. Воениздат, 1981. – 192 с.
- 3.4. Энциклопедия современного оружия и боевой техники. В 2 т. Т. 2/ Н. Л. Волковский. – М.: ООО «Издательство АСТ»; СПб.: ООО «Издательство «Полигон», 2002.-584 с.
- 3.5. «Артиллерия и стрелковое ооружение» №7, 2002. «Особенности развития бронебойных подкалиберных снарядов».
- 3.6. «Военный парад» №2, 1997. «Модернизация – основное направление развития военной техники». Аркадий Шипунов, Сергей Березин.
- 3.7. Журнал «Альманаха» сатья « Бронетехника в современных военных конфліктах» Виктор Сергеев, кандидат военных наук.
- 3.8. С. А. Диков, М. М. Растопшин, А. А. Лукьяница, С. А. Почкин. Вестник бронетанковой техники, №5. 1990
- 3.9. Конструкция и расчеттанков и БМП. Учебник. Чобиток В.А., Данков Е.В. Брижинеv Ю.Н. и др. -М.: Военное издательство, 1984
- 3.10 О развитии вооружения танков. А. Шипунов, С. Березин, В. Дудка, Военный парад №3, 2000

- 3.11. Основные проблемы существующего парка бронетанкового вооружения и военной техники и направления его совершенствования на среднесрочную перспективу. А.И. Адамчук, председатель НТК БТВТ ГАБТУ МО РФ (г. Москва).
- 3.12. Особенности развития бронебойных подкалиберных снарядов. И. Б. Чепков. «Артиллерия и стрелковое вооружение» № 7, 2002.
- 3.13. Переносный противотанковый комплекс 9К111. Техническое описание. М., Воениздат., 1981 г.
- 3.14. Изделие 9К111. Инструкция по эксплуатации. М., Воениздат., 1975 г.
 а. ПТУРС 9М113. Техническое описание и инструкция по эксплуатации. М., Воениздат., 1978 г.
- 3.16. Методичний посібник для проведення занять з технічної підготовки зенітних підрозділів військ ППО СВ. Хмельницький-2014 рік
- 3.17. Руководство службы. 12,7-мм станковый пулемёт обр. 1938 г. на универсальном станке обр. 1938 г - 1940 г.
- 3.18. Наставление по стрелковому делу. 12,7-мм пулеметы обр. 1938/46 г. и обр. 1938 г. - 1971
- 3.19. Руководство по ремонту. 12,7-мм пулеметы обр. 1938/46 г. и обр. 1938 г. (ДШК), универсальный станок обр. 1938 г. и зенитный пулеметный прицел обр. 1943 г. - 1975 г.
- 3.20. 120-мм возимый миномет 2С12. Техническое описание и инструкция по эксплуатации. М.: Военное издательство МВС СССР, ГАУ ВС СССР, 1946 г. - 100 с
- 3.21. Инструкция к 82-мм батальонному миномету образца 1941 г (82 БМ-41). М., Воениздат (Главное артиллерийское управление Красной Армии), 1941. - 8 стр.

Х. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ (ІНТРАНЕТІ)

<http://10.241.24.9/moodle/course/index.php?categoryid=12>